

Медвидь Оксана. Участие Дмитрия Палиива в Ноябрьской национально-демократической революции на западно-украинских землях в 1918 – 1919 гг. В статье исследуется процесс формирования общественно-политических взглядов Д.Палиива на фоне социально-экономической и политической жизни Западной Украины начала XX в. Показано его участие как организационного референта в работе Военного комитета во Львове, освещается военно-организационная деятельность в период становления Вооруженных сил ЗУНР и УНР 1918 – 1919 гг.

Ключевые слова: Дмитрий Палиив, легион УСС, Галицкая армия, национально-освободительное движение.

Medvid’Oksana. Dmytro Paliyiv’s participation in November national democratic revolution in Western Ukraine in 1918 – 1919. In this article we have considered the process of D. Paliyiv’s social and political views formation against the background of social, economic and political life of Western Ukraine at the beginning of the 20th century. We have shown his participation as an organization referent in the work of the Military Committee in L’viv, described his military activity during the period of WUPR and UPR Armed Forces formation in 1918 – 1919.

Key words: Dmytro Paliyiv, Ukrainian Sich Riflemen Legion, Galician Army, national liberation movement.

Олег ПЕТРЕЧКО

ГАЛАТІЯ ДОБИ ПРИНЦИПАТУ І КУЛЬТ ІМПЕРАТОРА

У статті з'ясовано особливості культу імператора у Галатії доби принципату. Доведено, що імператорський культ був організований на провінційному та місцевому рівнях. Встановлено, що організація культу імператора у цій провінції відбувалася за зразком Віфінії та Азії. Але у храмових комплексах імператорського культу Галатії спостерігаємо сильний вплив західної, зокрема італійської, традиції. Це можна пояснити більшою схильністю еллінізованих галатів до романізації, ніж власне еллінів.

Ключові слова: Галатія, Анкіра, Песінунт, принципат, культ імператора.

Культ імператора є однією з найбільш контроверсійних проблем у сучасному антикознавстві. В історіографії немає єдиної думки щодо політичної чи релігійної основи цього феномену. Зокрема І.Градел вважає, що важко чітко з'ясувати релігійний чи політичний характер культу імператора. Джерела, на його думку, не дають виразної відповіді на питання: імператора справді мали за бога, чи обряди треба інтерпретувати з політичної точки зору, бо його лише *вшановували* як бога? [10, 28 – 30]. Д.Шайд стверджує, що культ імператора – це не релігія, а “рух”, термін “імператорський культ” – невдалий, бо чинного імператора ніколи не шанували як бога [2, 166]. К.Скотт, натомість, вважає, що справжню релігійну віру у божественність царя чи імператора треба шукати серед найбільш неосвічених нижчих класів у східних провінціях Римської імперії [23, 328]. О.Єгоров вважає, що культ імператора мав два аспекти: обоження особи правителя та його видатних діянь, та обоження

статусу і влади, незалежно від того, ким є їхній власник. Перше, на думку дослідника, можна визнати “культу героя”, більш характерним для греків, друге – “культу правителя”, більш типовим для східного суспільства [1, 278].

С.Прайс правильно зазначає, що у численних книгах і статтях, присвячених імператорському культу, найбільше уваги приділяється аналізу позиції представників римської еліти через вивчення літературних текстів. Дослідники менше зосереджуються на ритуалі імператорського культу, зокрема за межами столиці імперії [22, 6]. А у провінціях, особливо грецьких, культ імператора мав особливий зміст. С.Прайс слушно наголошує, що термін *θεός* суттєво відрізняється від *divus* і живати його щодо імператора потрібно з урахуванням грецького контексту. Водночас, зазначає історик, якщо греки богів уявляли у людській подобі, то неважко уявити імператора богом. Для підтвердження своєї думки, С.Прайс влучно цитує дві грецькі максими з папірусу II ст. н. е.:

Що є бог? Здійснення влади.

Що є цар? Рівний богу.

(*ἡ*ί *θεός*; *ἡ*ὸ] *κ*ληοῦν

*ἡ*ί βαζιλεύ[ρ; ἰζ]όθεορ) [21, 94 – 95].

На нашу думку, треба звернути увагу на міркування, висловлені Д.Нортом, який заперечує організацію імператорського культу з центру імперії. Дослідник вважає, що це була ініціатива на місцях, яку підтримувала чи не підтримувала місцева влада. У багатьох регіонах він був узгоджений із місцевими традиціями [19, 52 – 53, 59 – 60]. Такі ж міркування висловлює Г.Боверсок: для встановлення культу імператора, від Риму була потрібна не ініціатива, а тільки модифікація та адаптація [4, 121]. Поділяючи такі думки, ми вважаємо, що для розуміння природи культу імператора важливим є вивчення його організації та функціонування в окремих, зокрема грецьких, провінціях. Актуальність теми дослідження зумовлюється недостатнім вивченням культу римського імператора у Галатії та значимістю цієї проблеми для розуміння механізмів встановлення культу особи у сучасних

політичних реаліях. В українській історіографії ця проблема не розглядалася.

Мета цієї статті – з'ясувати особливості культу імператора у Галатії доби принципату.

У III ст. до н. е. три кельтські (галатські) племена – трокми, толістобогії і тектосаги – облаштовуються на гірському плато, в одній із центральних областей Малої Азії. Згодом ця країна отримала назву Галатія. Кельти в Анатолії перейняли грецьку культуру, через що їхню країну інколи називали Галлогрецією (Strabo XII, 5, 1). Цікавий епізод стався у 53 р. до н. е. Тетрарх Галатії Дейотар, якого римський сенат нагородив титулом царя Малої Вірменії, проголосив себе сином бога [7, 176]. У 25 р. до н. е., після смерті Амінти, останнього тетрарха усєї Галатії, імператор Август, щоб не допустити вакууму влади у регіоні, приєднав цю територію до Римської імперії. Галатія, як і інші новонабуті території, увійшла до розряду імператорських провінцій. Першим її намісником (*legatus Augusti pro praetore*) став Марк Лоллій (Eutr. VII, 10, 2). Етнічний склад Галатії був строкатим – греки, римляни, фрігійці, але еліта нової провінції сформувалася в основному з войовничіших кельтів. Мабуть, не випадково монети Анкіри містять найбільшу кількість зображень воїнів у обладунках. Цей феномен більше ніде не трапляється [14, 106]. З приєднанням до Римської держави племінний устрій був замінений міською організацією [3, 73]. За основу конституції міст Галатії було взято устрій міст Понту-Віфінії, які отримали свою цивільну організацію за *lex Pompeia* у 55 р. до н. е. [15]. У деяких містах Понту-Віфінії, окрім звичайних магістратів, були *politographoi*, які вносили у список громадян нових осіб, і *boulographoi*, що реєстрували нових членів міської ради. Така практика зрідка трапляється за межами Понту-Віфінії, але засвідчена у Анкірі. Ймовірно, Песінунт і Тавія також були організовані на основі моделі Помпея [26, 107].

Міста більшою мірою зазнавали впливу процесу романізації, яка була важливим елементом провінційної політики Риму і проходила паралельно з урбанізацією. Водночас, якщо в інших грецьких провінціях Римської імперії міста були розвинуті, а місцеві еліти жили своїм культурним життям, то у кельтській Галатії міське життя щойно налагоджувалося [5,

898]. Саме з містами Галатії, особливо з Анкірою, вузловою точкою комунікацій на Римському Сході, була здебільшого пов'язана романізація у Малій Азії. Це добре простежується за даними ономастики з Анкіри, метрополії провінції. У посвяті 102 р. н. е. Траяну, шістдесят чоловік мають римські власні імена, сімнадцять – імена римських громадян (хоча деякі з грецькими когноменами) і приблизно сто двадцять мають імена грецького походження, тоді як тільки одне ім'я перське і лише одне кельтського походження [25, 133]. Отже, є підстави вважати еллінізованих галатів більш схильними до романізації, ніж власне еллінів. У контексті романізації треба розглядати і виведення колоній римських ветеранів. Є підстави говорити про тринадцять таких поселень у Галатії доби Августа. У цій провінції, до складу якої, окрім історичної Галатії, входили деякі інші землі, оселилося не менше п'ятнадцяти тисяч ветеранів, не враховуючи членів їхніх сімей [18, 1067].

Відмітною рисою становлення у Римській державі системи принципату було запровадження у провінціях культу імператора. Розпочався цей процес у грецьких провінціях, зокрема в Азії та Віфінії, де місцева аристократія прагнула якомога чіткіше продемонструвати центральній владі свою лояльність. Точкою відліку став 29 р. до н. е., коли греки отримали дозвіл посвятити спільні храми Рومی й Октавіану у Пергамі та Нікомедії (Dio Cass. LI, 20, 7). Те, що саме грецькі провінції ініціювали встановлення культу чинного імператора, не було випадковим. У греків здавна був культ героя, чого не було у римлян, а в елліністичних імперіях був культ правителя, якого не було у Римській республіці. Уже у V ст. до н. е. спартанський полководець Лісандр, за свого життя, одержав божественні почесті на Самосі (Plut., Lys. 18). Існував прижиттєвий культ Олександра Македонського (Plut., Alex. 28), а згодом – елліністичних монархів. Отже, культ імператора у грецьких провінціях, до яких входила і Галатія, мав своїми підвалинами тривалі традиції.

Для святкування культу імператора у провінціях формувалися загальні Збори: *Concilia* на Заході та *Koina* на Сході. Відомості про функціонування Зборів у Галатії скупі. Збереглися монети з легендами “Збори Галатії” (*KOINON ГАЛАТИΑΣ*) [11,

315; № 9193 – 9194] та “Збори галатів” (*KOINON ΓΑΛΑΤΩΝ*) [24, 514; № 5174]. Можливо, організація імператорського культу у Галатії відбувалася за зразком культу у Віфінії та Азії, де він був установлений раніше [6, 167], [26, 109 – 110, 116]. Ймовірно, членами *Koina* обиралися представники місцевої знаті. Збори, які діяли при храмі Августа і Роми у Анкірі, обирали голову: *Γαλαηόσιπρ* чи *ἀπαιεπεῦρ* *πρὸ κοινοῦ τῶν Γαλαηῶν* (SIG 4016), або просто *ἀπαιεπεῦρ* [20, 153]. Під наглядом галатарха, у контексті імператорського культу, організовувалися щорічні святкування та ігри. Імператорський культ здійснювався також і на місцевому рівні, зокрема у Песінунті і Тавії [25, 135].

У перші два століття нашої ери у грецьких провінціях Римської імперії інтенсивно будуються імператорські храми та вівтарі. Цей процес став невід’ємною рисою суспільного життя міст Галатії [12, 50]. Треба відзначити, що стосовно Галатії збереглося більше свідчень імператорського культу, ніж щодо будь-якої іншої області Малої Азії [17, 102]. Напис від 3 року до н. е. засвідчує, що вже тоді у цій провінції було багато вівтарів Августа (*βωμοὶ τοῦ Σεβαζήτου*) (OGIS 532).

З включенням Галатії до складу Римської держави, Анкіра стала автономним грецьким містом й отримала статус метрополії провінції: *ἡμμηπόπολρ ἡρ Γαλαηαρ Ἀυξστα* (SIG 5896). Можливо, одразу ж після перетворення Галатії на провінцію Риму, у Анкірі, що була центром тектосагів, було збудовано *Σεβαζήτων* – храм богу Августу та богині Ромі [9, 26 – 27]. Однак немає єдиної думки щодо дати побудови цього храму. Можливо, його спорудження треба позначити 19/20 р. н. е., тобто уже після смерті Августа, хоча будівництво розпочалося за його життя [13, 139]. Руїни храму Августа та Роми нині загальнодоступні, містяться у північній частині сучасної Анкари, поблизу цитаделі. Зображення храму дійшли до нас на монетах: вісім колон із круглим орнаментом (патера) чи вінком на фронтоні [27, 14 – 15, Pl. III. 5 – 7]. У храмі стояли статуї членів імператорської родини, зокрема Тіберія та Лівії (IGRR III, 157), які, на жаль, не збереглися. У написах з Анкіри йдеться про Августа та Лівію як про богів, що мають спільний вівтар (*δμοβόμοι*

θεοὶ Σεβαζηνοὶ) (IGRR IV, 555 – 556). На стінах храму в Анкірі зберігся чи не найзнаменитіший епіграфічний пам'ятник античності, греко-римська білінгва – *Res gestae divi Augusti*, – яку іноді називають *Monumentum Ancyranum*. Збереглися ще дві копії тексту, обидві з цього ж регіону.

Після перетворення Галатії на римську провінцію, слідом за Анкірою, автономію отримав Песінунт (*Pessinus*) [Strobel, 131] – великий торговий центр регіону, осередок толістобогіїв. Найбільш відомий він був у зв'язку із культом Кібели, яку шанували тут як “Матір богів”, називаючи Агдістіс (*Ἀγδιζήρ*) (Strabo XII, 5, 3). За свідченням Діодора Сицилійського, у будівництві храму цій богині брав участь знаменитий цар Фрігії Мідас (Diod. Sic. III, 59, 8). Зображення Кібели зустрічаємо на монетах Песінунта, як до римського, так і римського часу, наприклад, доби Каракалли [27, 18 – 22, Pl. III. 10, IV. 8]. Саме з Песінунта, за вказівкою Сівіллиних книг, наприкінці III ст. до н. е. у Рим було привезено священний чорний камінь, символ Кібели, що повинно було вигнати з Італії Ганнібала. Під час транспортування цієї святині сталося “чудо”: зрушити корабель, що раптово зупинився посеред Тібру, змогла тільки весталка Клавдія після молитви до богині (Amm. Marc. XXII, 9, 5; Aur. Vict., De vir. ill. XLVI; Liv. XXIX, 37, 2; XXXVI, 36).

Невдовзі після смерті Августа, через п'ятнадцять років після освячення храму в Анкірі, був освячений *Σεβαζηῆϊον* у Песінунті. Разом із храмом імператорському культу було збудовано пов'язаний з ним театр, руїни якого можна бачити нині на схід від сучасного поселення Балахіссар. У Греції театр був пов'язаний із богом Діонісом, із яким тепер часто асоціюють римського імператора. У грецьких провінціях Малої Азії найбільш поширеним було ототожнення імператора із Зевсом (26), Геліосом (12) і Діонісом (8) [21, 86]. Але театр у Песінунті був збудований за зразком італійських театрів-храмів доби Республіки [8, 364]. Великі сходи вели до тераси, на якій стояв храм, оточений по периметру колонадою (периптер), ймовірно – *Σεβαζηῆϊον*. До тепер зберігся тільки підмурівок театру, споруджений із великих вапнякових блоків. Найнижчі місця для сидіння глядачів були майже на півтора метри вищі за рівень найнижчої

сходинки. Ймовірно, це мало захистити публіку від потенційних загроз під час видовища: бою гладіаторів чи цькування диких звірів (*venationes*). Комбінація храму і розміщеного перед ним (і повністю з ним інтегрованого) театру немає аналогів у східній частині Римської імперії, але була популярною у західній частині. Найкращі паралелі можуть бути знайдені в Італії і датуються добою Пізньої Республіки. Театр і *Σεβαζήριον*, які утворювали єдиний величний архітектурний комплекс для здійснення імператорського культу, органічно доповнювалися колонадною площею, зведеною одночасно з ними [26, 108, 113 – 114].

Очевидно, *Σεβαζήριον* у Песінунті був пов'язаний із храмом Августа та Рومی у метрополії Галатії. Такий висновок можна зробити на основі епіграфічного матеріалу. Зокрема, у написі на лівій пілястрі храму Анкіри перераховуються верховні жерці культу Августа і Роми у Галатії та їхні добродіяння. У 31/32 р. н. е. один із них, з імені якого у написі збереглося тільки чотири останні літери – *αιορ*, влаштував публічний бенкет (*δημοθοιμία*) у Песінунті, виступи двадцяти п'яти пар гладіаторів у Анкірі та десяти у Песінунті. Він також провів роздачу жителям олії та поставив у Песінунті статую (*ἄγαλμα ἐν Πεζζινοῦνῃ ἀνέθηκεν*) (OGIS 533). У написі не вказано ім'я бога, якому була встановлена ця статуя. Можна припустити, що це була статуя Августа, або чинного імператора Тіберія. На користь такого припущення свідчить і контекст: гладіаторські ігри майже завжди проводилися у поєднанні з культом імператора [22, 89].

Напис на честь Тіберія Клавдія Гери засвідчує, що він шість разів був жерцем імператора (*ἡε Σεβαζήτων ἑξάκις*), був верховним жерцем провінційного культу імператора у Галатії (*ἀπαιπέα ἡοῦ κοινοῦ Σεβαζήτων Γαλατῶν*) і жерцем нижчого рівня (*ζεβαζήθοθάνηρ*) культу імператора у Песінунті (*ζεβαζήθοθάνηρ ἡοῦ ναοῦ ἡοῦ ἐν Πεζζινοῦνῃ ἱεπαζάμενον ππῶηον*) (IGRR III, 230; OGIS 540). Ми не можемо з певністю стверджувати, чи у храмі Песінунта вшановували культ імператора на провінційному рівні, чи на місцевому. Але у будь-якому разі є достатні підстави говорити про зв'язок храму в Песінунті з храмом Августа і Роми в Анкірі.

Ми вже наголошували на особливій популярності культу імператора у Галатії. Ця популярність інколи набувала оригінальних форм. Три галатські племена та їхні міські центри прийняли за Августа імена *Σεβαζήνηοι* і *Σεβαζήνη*, еквівалентні латинським *Augustae* й *Augusta*. Толістобогії Песінунта називалися *Σεβαζήνηοι Τολιζηφώοιοι*, тектосаги Анкіри – *Σεβαζήνηοι Τεκτόσαγερ*, трокми Тавії – *Σεβαζήνηοι Τρόκμοι* (SIG 4085). Карбувалися монети з легендами “ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΤΕΚΤΟΣΑΓΩΝ”, “ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΤΡΟΚΜΩΝ” [24, 514; № 5175 – 5176]. У Тавії була знаменита величезна бронзова статуя Зевса (*Διὸρ κολοζζὸρ*), про яку говорить Страбон (Strabo XII, 5, 2). Її зображення дійшли до нас на монеті імператора Каракалли [27, 27, Pl. V. 12]. Тавія, як й Анкіра та Песінунт, невдовзі після перетворення Галатії на римську провінцію, трансформувалася у грецький поліс.

Між містами точилася запекла боротьба за право збудувати храм імператорові. Зокрема, Смірна змагалася за цю честь ще з десятьма містами Азії. Щодо еллінізованих міст Сходу, в яких був храм для провінційного культу римського імператора, вживали термін “*νεωκόποι*”, від “*νεωκόπος*” – доглядач храму. Але така практика утвердилася тільки наприкінці I ст. н. е. Цей привілей дбайливо оберігався і був елементом суперництва між містами. Песінунт ніколи не називався *νεωκόπος* ні в написах, ні на монетах. Анкіра не вживала цей титул аж до середини III ст. н. е., коли місто отримало другий неокорат від Валеріана [26, 120 – 121]. Із цього часу написи повідомляють, що Анкіра – метрополія Галатії – двічі *νεωκόπος* “*ἡ μητρόπολις ἡῆρ Γαλατικῆ β’ νεωκ(όπος) Αὔκστια*” (IGRR III, 237). Висловлено припущення, що Анкіра могла отримати другий неокорат ще за Каракалли (211 – 217 pp.), що дозволив побудувати у місті другий храм провінційного культу імператора [6, 172 – 173]. На нашу думку, це мало ймовірно. Треба сказати також про те, що у результаті безперервного змагання між грецькими містами Азії, термін *νεωκόπος* у II ст. н. е. був прийнятий містами, у яких не було імператорського храму – Сарди, Кізік *etc.* [16, 339].

Отже, у результаті проведеного дослідження доведено, що імператорський культ у Галатії був організований на провінційному та місцевому рівнях. Встановлено, що організація

культу імператора у цій провінції відбувалася за зразком Віфінії та Азії. Але у храмових комплексах імператорського культу Галатії спостерігаємо сильний вплив західної, зокрема італійської, традиції. Це можна пояснити більшою схильністю еллінізованих галатів до романізації, ніж власне еллінів.

Перспективним напрямом подальшого вивчення проблеми може бути дослідження релігійного життя у Галатії доби доміанату.

CIG – Boeckh A. *Corpus inscriptionum Graecarum*. – Berolini : Ex officina Academica, 1844. – V. 3. – 1271 p.

IGRR – *Inscriptiones graecae ad res romanas pertinentes: auctoritate et impensis Academiae Inscriptionum et Litterarum Humaniorum collectae et editae* / ed. R. Cagnat. – Paris : E. Leroux, 1906. – Vol. III. – 695 p.

OGIS – *Orientis Graeci inscriptiones selectae. Supplementum Sylloges Inscriptionum Graecarum* / ed. Wilhelmus Dittenberger. – Leipzig : S. Hirzel, 1905. – Vol. II. – VII, 750 p.

Джерела та література

1. Егоров А. Б. Культ личности и культ государства в религиозном почитании императоров I в. н. э. // Мнемон. Исследования и публикации по истории античного мира. – СПб., 2004. – Вып. 3. – С. 277 – 284.
2. Шайд Д. Религия римлян. – М. : Новое издательство, 2006. – 280 с.
3. Abbot F. F., Johnson A. C. *Municipal administration in the Roman Empire*. – Princeton : Princeton University Press, 1926. – VII, 598 p.
4. Bowersock G. W. *Augustus and the Greek world*. – Oxford : Clarendon Press, 1966. – xii, 176 p.
5. Bowie E. *Literature and sophistic* // *Cambridge Ancient History*. – 2nd ed. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – P. 898 – 921.
6. Burrell B. *Neokoroi : Greek cities and Roman emperors*. – Leiden : Brill, 2004. – xviii, 422 p.
7. Del Mar A. *The Worship of Augustus Caesar. Derived from a study of coins, monuments, calendars, aeras and astronomical cycles, the hole establishing a new chronology and survey of history and religion*. – New York : Cambridge Encyclopedia Co., 1900. – xxiv, 346 p.
8. Frank S. *Roman theatres : an architectural study*. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 465 p.

9. Friesen S. J. *Twice Neokoros : Ephesus, Asia, and the cult of the Flavian imperial family.* – Leiden – New York : Brill, 1993. – xvi, 237 p.

10. Gradel I. *Emperor worship and Roman religion.* – Oxford : Clarendon Press, 2002. – 398 p.

11. Grose S. W. *Catalogue of the McClean collection of the Greek coins.* – Vol. III : Asia Minor, Farther Asia, Egypt, Africa. – Cambridge : at the University Press, 1929. – 380 p.

12. Hardin J. K. *Galatians and the imperial cult : a critical analysis of the first-century social context of Paul's letter.* – Tübingen : Mohr Siebeck, 2008. – xiv, 190 p.

13. Horsley G. H. R. *New documents illustrating early Christianity.* – Vol. 4. *A review of the Greek inscriptions and papyri published in 1979.* – North Ryde, N. S. W. : Ancient History Documentary Research Centre, Macquarie University, 1987. – 297 p.

14. Lane E. N. *Corpus monumentorum religionis dei menis (CMRDM).* – Vol. III. – Leiden : Brill, 1976. – x, 145 p.

15. Marshall A. J. *Pompey's organization of Bithynia-Pontus : two neglected texts // The Journal of Roman Studies.* – 1968. – Vol. 58, Parts 1 – 2. – P. 103 – 109.

16. McLean B. H. *An introduction to Greek epigraphy of the Hellenistic and Roman periods from Alexander the great down to the reign of Constantine (323 B.C. – A.D. 337).* – Ann Arbor : University of Michigan Press, 2002. – xx, 516 p.

17. Mitchell S. *Anatolia : land, men and gods in Asia Minor.* Vol. 1. *Celts in Anatolia and the impact of Roman rule.* – Oxford : Oxford University Press, 1993. – xx, 266 p.

18. Mitchell S. *Population and the Land in Roman Galatia // Aufstieg und Niedergang der römischen Welt : Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung.* – Berlin : Walter de Gruyter, 1980. – P. 1053 – 1081.

19. North J. A. *Roman Religion.* – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 101 p.

20. Perrot G. *De Galatia provincia Romana.* – Lutetiae Parisiorum : apud E. Thorin, 1867. – 176 p.

21. Price S. R. F. *Gods and Emperors : The Greek Language of the Roman Imperial Cult // The Journal of Hellenic Studies.* – 1984. – Vol. 104. – P. 79 – 95.

22. Price S. R. F. *Ritual and power. The Roman imperial cult in Asia Minor.* – Cambridge : Cambridge University Press, 1986. – 289 p.

23. Scott K. *Humor at the Expense of the Ruler Cult // Classical Philology.* – 1932. – № 4. – Vol. 27. – P. 317 – 328.

24. Sear D. R. Greek imperial coins and their values : the local coinage of the Roman Empire. – London : Seaby, 1982. – xxxiii, 636 p.

25. Strobel K. The Galatians in the Roman Empire. Historical tradition and ethnic identity in Hellenistic and Roman Asia Minor // Ethnic constructs in antiquity : the role of power and tradition. – Amsterdam : Amsterdam University Press, 2009. – P. 117 – 144.

26. Strubbe J. H. M. The Imperial Cult at Pessinous // The impact of Imperial Rome on religions, ritual and religious life in the Roman Empire / ed. by L. De Blois, P. Funke, J. Hahn. – Leiden – Boston : Brill, 2006. – P. 106 – 121.

27. Wroth W. Catalogue of the Greek coins of Galatia, Cappadocia, and Syria. – London : British Museum, 1899. – xci, 341 p.

Петречко Олег. Галатия эпохи принципата и культ императора. В статье выяснены особенности культа императора в Галатии эпохи принципата. Доказано, что императорский культ был организован на провинциальном и местном уровнях. Установлено, что организация культа императора в этой провинции происходила по примеру Вифинии и Азии. Но в храмовых комплексах императорского культа Галатии наблюдаем сильное влияние западной, в частности итальянской, традиции. Это можно объяснить большей склонностью эллинизированных галатов к романизации, нежели собственно эллинов.

Ключевые слова: Галатия, Анкира, Песинунт, принципат, культ императора.

Petrechko Oleh. Galatia during the period of the principate and the cult of the emperor. In the article we have considered the cult of the emperor in Galatia during the period of the principate. It is proved that the imperial cult was organized at the provincial and local levels. It is established that the organization of the cult of an emperor in this province followed the example of Bithynia and Asia. However in the temple complex of the imperial cult in Galatia we observe a strong influence of Western traditions, Italian in particular. This can be explained by a greater propensity of Hellenized Galatians to Romanisation than actually Hellenes.

Key words: Galatia, Ancyra, Pessinus, principate, imperial cult.